

A SVIHÁK

Vázlat

Várákazol valami hivatal előszobájában, sokadmagaddal, veled egyformájú szürke emberekkel. Türelmesen vagy türelmetlenül – de várákoztok, mert ez a módja, mert másképp nem lehet. Az idő telik, a hivatalszoba a sok bajos embert lassan emészti, mégis, mégis talán már sorra kerülsz.

Erélyes ajtónyitás, hátrafordultok, az előszoba ajtajában magas, jó öltözetű úriember jelenik meg, a kezén kesztyű, a fején gyűretlen puha kalap. Elnéz a fejetek felett, a pillantása valakit keres. Megleli. Írnok vagy szolga – mindegy –, de hivatalhoz tartozó. A szemők egybekapcsolódik, szó nem esik, egy intés legfőlebb, és egy jelentős vágás a szemmel az ostromolt ajtókilincs felé. Felzúduló keserűséged olyan felesleges, olyan hiábavaló – a puha kalap és a kesztyű, egy leírhatatlan korlátolt mosollyal, mindenkit megelőzve – tessék! hívásra – az ajtón belép. És ül és ül és tudja, hogy álltok Ti odakünn és ki nem jön, csak akkor, mikor tinéktek aznapra már minden mindegy, a lelketek kiszikkadt. Akkor jön, az ajtóból még nevetve visszaszól, aztán rendbe hozza az arca ráncait, a kabátjáról pár pihét lever, lent kocsija, talán autója vár....

Ki Ő?

– „Bankigazgató!” – véli sírástól veres szemű néni, kit Isten tudja, milyen emlékek indítottak a távoli asszociációra.

– „Ügynök! Én ismerem, háború előtt is láttam, varrógépet árult” – szól a sarokból egy öntudatos bariton.

– „Az nem lehet, az este a főispánnál láttam, mentek vacsorázni” – súgja mellettem álló kis barátom.

Ki Ő?

Mellettem álló kis barátom, neked igazad van, a férfiú tegnap a főispánnál vacsorált. És te sem hazudtál, öntudatos bariton, e férfiú még nemrég varrógépet árult. És nem csalt intuíciód, kisírt szemű néni – a férfiú bankigazgató. És mondott volna róla bárki bármit is – igaza leendett, mert e férfiú már minden pizsokban fürdött, minden lehetőt gründolt, s koccintott mindenkivel.

*

E típus érdekes, nézzük meg közelebbről.

Mint mondám, kesztyűt visel s gyűretlen puha kalapot. Kesztyű alatt a körmök tiszták, s a kalap jólápolat hajzatot takar. Sans phrase e férfi comme il faut. Mellénykivágáson alul is az inge tiszta, s a modora a váci utcán is modor. A cipőjének van szabása, zsebkendője diszkrét férfiillatot lehel. Csodálod-e, hogy bejut, ahová ő akar?...

Mert bejut. Mindenkit ismer. Bizalmas mindenkivel. A ház gazdája neki: „Elek bátyám”, a ház inasa egyszerűen: Gyuri. Pincér, rendőr, kocsis örül, ha látja, minden cigánynak jó barátja. Perfekt gentleman, perfektebb üzletember. Újságírókat ismer, írókról is beszél. Nődek Willy regényeit ajánlja, neked Fabankot. S ha netán télire szén irányában vannak aggályaid: „Bagatell, kérlek, itt a névjegyem, ki sem kell menned, a Ferenc-pályaudvarról behozatod.+

Vannak hírei. Hétfőn egy attaséval utazott, ki a szállodában felejté dohánydobozát. Két mille dritte Sortéval kíségté. Tőle tudja, hogy Belgrádban nyomott a hangulat. Mondott még többet is, de ő nem mondhat többet...

A háborúban összekötő volt. Összekötötte a hasznost a kellemessel. Majd élelmező lett, később étkezdetiszt. „Tudod, kérlek, az ezredes unszolt. Elvégre tíz és százezrek forognak, s nekem, ha más nem, a vagyonom minden gyanúsítást kizár.”

Tényleg, az ezredes unszolta. Egy ízben a fülemmel hallottam, hogy unszolta. „Ha három nap alatt nem pótolja a 14 ezer koronát, fel kell jelentenem.” Ígyen unszolta őt. Hát pótolta is. Miért ne pótolta volna. Bőven volt miből. „A vagyonom, s végül is akarva nem akarva, az ember keres.” Ezt hajnalidőben hallottam tőle, fegyelmezett agyának rugói kissé engedtek akkor.

*

– Uram, ön túloz. E férfiúnak kvalitásait a tábornok is elismerte, és kitüntetésekkel honorálta érdemeit a hadsereg körül.

– A tábornok kétségkívül derék egy férfiú. Hurrát kiáltani háromszor egymás után – a monarchiában legjobban tudott. Autóban ülni, uram, azt látni kellett, azt szóval elmondani amúgy sem lehet, autóban ülni a tábornok hogy tudott! Jelentést fogadni, ebédet adni, díszmenetet nézni – a tábornok tudott. És tudott minden mást is, mit egy tábornoknak tudni kell. Ismerte az embereit ismerte a szóban forgó férfiút is. Tudta róla, hogy...

– Tudta róla, hogy svihák? Ön felteszi a tábornokról, hogy tudta?!...

– Svihák... ez csak az egyik oldala a dolognak. És a tábornok mindig a másik oldaláról nézte. Az a fiú mindig szolgálatkész volt, és minden szolgálatra kész volt. A tábornok autón száguldván látott egy szép császárkörtét a csemegeüzlet kirakatában. „Wunderbar” – mondta a segédtisztjének. Délben egy órakor a császárkörte szervírozva volt. A tábornok rég nem látta a kisfiát. Ha valaki idekísérné... de ki? Reiseumfertig a mi emberünk két óra múlva az utasítások átvételére a tábornoknál jelentkezett.

Ein Mordskerl! – hatódott meg a generális, s a legközelebbi kitüntetési felterjesztésnél ezt a használható embert hogy felejtette volna ki.

– De az ezredes is becsülte, az őrnagy is, a kapitány is!

– *Ein Mordskerl*, mondta az ezredes is, mikor képtelen lakásviszonyok között részére mégis négyszobás pazar lakást rekvirált.

– *Ein Mordskerl*, mondta az őrnagy is, mikor két láda tojást, négy zsák lisztet nője számára útba indított.

– *Ein Mordskerl*, mondta a kapitány, mikor hálószekevényén halmozva ott talált *Kirt* és *Mediát*...

– De hiszen ezek akkor majdnem bűntársak.

– Ezek? Még csak nem is gondoltak a bűnre. Ha egyáltalán gondoltak valamit, hát ezt gondolták: „Minden lehetséges. És ha minden lehetséges, hát az is lehetséges, hogy ez így van jól, helyesen korrektül. Sőt, egész bizonyosan így van ez jól.”

– Eh, végül is ezeknek az uraknak tudniok kellett, hogy kétszer kettő az mennyi...

– Azt tudták is. Éppúgy, mint ön, vagy én, de hogy 317-szer 1819 az mennyi, azt már csak papíron tudták volna kiszámítani. Éppen úgy, mint ön vagy én. És nem számították ki. Úgyis biztosan stimmel. Számítsa a fene. Meg a mostaninál jobb állapot úgy sem jöhetett ki a számításból, csak rosszabb. Hát ezért.

– És a svihák?

– Öntudatosan táncolt a kötélén. Kúszott mind feljebb és feljebb. Regényt lehetne írni róla, ahogy eljutott a Lob utcától a Heeresfrontig.

*

Hahogy virágkorát a háborúban élte is – a békében sem hervadott el. És érdekes! – míg a katonáéknál civilből hozott ügyeskedéseivel hódított és aratott csengő babérokat, most katonai maníerjeivel brillíroznak. Tapasztalatait értékesíti. Uniformisának s a parancsnoki bélyegzőnek

presztizsén sok civil hatósággal beszélt félvállról annak idején. Ebből a hanghordozásból sokat megtartott máig is. Civilből hozott skálája a *szemtelenséggel* gazdagodott. Csak ez hiányzott még neki: a *fellépés*. Most már az sem hiányzik. Művészi skálája teljes, most már – kész svihák. Ő az, aki mindig kap utazási engedélyt. Ő az, aki mindig kap vagon, ahány csak kell neki. Ő az, aki nevet, ha panaszlod, hogy cukrot nem tudsz kapni. Ő az, akinek most is két lakása van. Ő az, aki miatt más kap huszonötöt, holott ő ötvenet érdemel. Ő az, akinek nincs törvény, nincsen rendelet. Ő az, aki miatt a Világ rendjében is kételkedel. És ő az, akiről könyvet fogok írni, ha addig el nem pusztít.

Zord Idő, 1919, 5. szám